

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษาถิ่นวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษาถิ่นวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน จำนวน 3 เล่ม ในด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ การนำเสนอและการใช้ภาษา เนื้อหาของหนังสือเรียน และส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษาถิ่นวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช รวมทั้งได้ศึกษารวบรวมความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนจากหนังสือ วารสาร เอกสารต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหนังสือเรียน จากนั้นผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนขึ้น นำเกณฑ์การวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำเกณฑ์การวิเคราะห์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษาถิ่นวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษาถิ่นวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 เล่ม โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนที่สร้างขึ้นและผ่านการ

ตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การชี้รอยคะแนน และคำนวณหาค่า รอยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษากัมมัธยวรรณ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และสำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านการจัดทำรูปเล่ม

1.1 รูปเล่มของหนังสือเรียน และราคาของหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีลักษณะรูปเล่มและความหนา (จำนวนหน้า) ตรงตามเกณฑ์ คือ มีลักษณะรูปเล่ม เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง (Upright) และมีความหนา ไม่เกิน 200 หน้า ในเรื่องขนาดของหนังสือเรียนนั้น มีหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช เพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่มีขนาดตรงตามเกณฑ์คือ ขนาด 8 หน้ายก (18.5 x 26.5 ซม.) ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีขนาดไม่ตรงตามเกณฑ์ และในเรื่องราคาของหนังสือ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษร-เจริญทัศน์และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีราคาตรงตามเกณฑ์คือ มีราคาไม่เกิน 20 บาท ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชมีราคาไม่ตรงตามเกณฑ์

1.2 ลักษณะของปกหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการออกแบบปกหนังสือตรงตามเกณฑ์คือ การออกแบบปกหนังสือ มีลักษณะประณีต สวยงาม ใช้สีสันทันทีดึงดูดความสนใจ และเหมาะสมกับ เนื้อหาทั่วไปของหนังสือเรียน ส่วนกระดาษปก มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า กระดาษปกเป็นกระดาษแข็ง ทนทาน ขาดยาก และเคลือบพลาสติกให้คงทน

1.3 กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม พิมพ์ด้วยกระดาษปรู๊ฟ ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนพิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ขาว

1.4 การวางหน้าหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการวางหน้าหนังสือไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า การวางหน้าหนังสือมีสัดส่วนเหมาะสมคือ ขอบคานบนเวหนทาง 1 นิ้ว ขอบคานล่างเวหนทาง $\frac{3}{4}$ นิ้ว ขอบคานในเวหนทาง 1 นิ้ว และขอบคานนอกเวหนทาง $\frac{3}{4}$ นิ้ว

1.5 การเรียงลำดับหน้าหนังสือ และการเรียงลำดับส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการเรียงลำดับหน้าหนังสือตรงตามเกณฑ์คือ เรียงลำดับหน้าหนังสือถูกต้อง มีเลขหน้าปรากฏชัดเจน (ยกเว้น หน้าแรกของบท) และมีการเรียงลำดับส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือตรงตามเกณฑ์คือ เรียงลำดับตั้งแต่ปกนอกปกใน หนาธิชลธิธิ คำนำ สารบัญเรื่อง สารบัญภาพ เนื้อเรื่อง การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง (เชิงอรรถ) บทสรุป กิจกรรมเสนอแนะ รายชื่อหนังสืออ้างอิงหรือหนังสืออ่านประกอบ ประจำบท บรรณานุกรม ภาคผนวก ศัพทานุกรม และกรรชนิ

1.6 การเย็บเล่มหนังสือเรียน

หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์พัฒนาพานิชใช้วิธีเย็บเล่มแบบเย็บกลางหรือเย็บอก ซึ่งตรงตามเกณฑ์คือ หนังสือเรียนมีการเย็บเล่มประณีต ทนทาน ไม่หลุดงายใช้วิธีเย็บเล่มแบบเย็บกลางหรือเย็บอก (Saddle Sewing) เย็บสันคิปก (Smyth Sewing) และเย็บค้ายหรือเย็บก (Side Sewing) ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ใช้วิธีเย็บเล่มแบบไสสันทากาว (Gluing) ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์

ตอนที่ 2 คานการพิมพ์

2.1 ลักษณะของตัวอักษรที่พิมพ์เนื้อเรื่อง

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีลักษณะของตัวอักษรที่พิมพ์เนื้อเรื่องที่ตรงตามเกณฑ์ คือ ตัวอักษรที่พิมพ์เนื้อเรื่องพิมพ์ด้วยหมึกพิมพ์สีค่า และมีความชัดเจนขอบทรวง คือหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีขนาดของตัวพิมพ์ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ตัวอักษรที่พิมพ์เนื้อเรื่องมีขนาด 16 ปอษ

2.2 ขนาดของตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ขอบท หัวข้อใหญ่ และหัวข้อรอง

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ขอบท หัวข้อใหญ่ตรงตามเกณฑ์ คือ ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ขอบท หัวข้อใหญ่มีขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรที่ใช้พิมพ์เนื้อเรื่อง ในเรื่องขนาดของตัวอักษรที่ใช้พิมพ์หัวข้อรองนั้น หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีขนาดตรงตามเกณฑ์ คือตัวอักษรที่ใช้พิมพ์หัวข้อรอง มีขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรที่ใช้พิมพ์เนื้อเรื่อง ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ใช้ตัวอักษรพิมพ์หัวข้อรองที่มีขนาดเท่ากับตัวอักษรที่ใช้พิมพ์เนื้อเรื่องซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์

2.3 การใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษ

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษตรงตามเกณฑ์ คือ หนังสือเรียนมีการใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษ เช่น ตัวเอน หรือตัวดำ เพื่อเน้นคำหรือข้อความสำคัญ

2.4 การเรียงพิมพ์

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการเรียงพิมพ์ที่ถูกต้องได้แก่ การเว้นช่องไฟและการเว้นช่องว่างระหว่างบรรทัด ส่วนที่ไม่ถูกต้องได้แก่ การย่อหน้า การเว้นวรรคตอน และการสะกดการันต์ นอกจากนี้หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช ยังมีข้อบกพร่องในการใช้เครื่องหมายวรรคตอน แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ไม่มีปรากฏ ดังนั้น หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม จึงมีการเรียงพิมพ์ไม่ถูกต้องครบถ้วนตามเกณฑ์ ซึ่งได้แก่ การย่อหน้า การเว้นช่องไฟ การเว้นช่องว่างระหว่างบรรทัด การเว้นวรรคตอน การสะกดการันต์ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน

2.5 การระบายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม ระบายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์ซึ่งได้แก่ การระบุชื่อ คุณวุฒิ และประสบการณ์ หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม ระบุชื่อผู้แต่งชัดเจน แต่ไม่ไ้ระบุประสบการณ์ของผู้แต่ง ส่วนในคานคุณวุฒิของผู้แต่ง มีหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชเพียงเล่มเดียวที่ระบุไว้ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ไม่ไ้ระบุคุณวุฒิของผู้แต่งไว้เลย

2.6 การบรรยายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือเรียน
หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม บรรยายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์ครบถ้วน
ตามเกณฑ์ซึ่งได้แก่ การระบุชื่อสำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนที่พิมพ์ และค่าประกาศ
ให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ตอนที่ 3 การนำเสนอและการใช้ภาษา

3.1 การเรียงลำดับบทเรียน

หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของ
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์มีการเรียงลำดับบทเรียนตรงตามเกณฑ์ คือเรียงลำดับตาม
คำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม และเรียงลำดับจากง่ายไปหายากต่อเนื่อง
กัน ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีขอบกรอบซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ คือ
บทเรียนไม่ได้เรียงลำดับตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม

3.2 การตั้งหัวข้อเรื่องของหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เรื่อง มีการตั้งหัวข้อเรื่องตรงตามเกณฑ์คือ
การตั้งหัวข้อเรื่องตรงกับเนื้อหาของหนังสือเรียน และตรงกับคำอธิบายรายวิชา ท 051
ภาษากับวัฒนธรรม

3.3 การเกริ่นนำเนื้อหาของหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการเกริ่นนำเนื้อหาตรงตามเกณฑ์คือ
มีการเกริ่นนำเนื้อหาเพื่อวางพื้นฐานความรู้และเชื่อมโยงเนื้อหาในต่อเนื่องกัน

3.4 สักส่วนของเนื้อหาหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีสักส่วนของเนื้อหาต่างกันมาก ซึ่งไม่ตรงตาม
เกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าหนังสือเรียนมีการเสนอเนื้อหาแต่ละเรื่องที่มีสัดส่วนเหมาะสมกัน

3.5 การอธิบายเนื้อหาของหนังสือเรียนและการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการอธิบายเนื้อหาตรงตามเกณฑ์คือ การ
อธิบายเนื้อหาชัดเจน ส่วนในเรื่องการยกตัวอย่างประกอบบทเรียนนั้น หนังสือเรียนทั้ง
3 เล่ม ยกตัวอย่างประกอบบทเรียนได้สอดคล้องกับเนื้อหา แต่ตัวอย่างประกอบยังไม่

ถูกต้อง ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า การยกตัวอย่างบทเรียนมีความถูกต้องและ สอดคล้องกับเนื้อหา ขอบกรอบในการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน คือ ตัวอย่าง คำประพันธ์จากวรรณคดีมีข้อความไม่ตรงกับวรรณคดีฉบับเต็ม และไม่ระบุที่มาของตัวอย่าง คำประพันธ์

3.6 การใช้สำนวนภาษาของหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการใช้สำนวนภาษาที่ไม่ถูกต้อง และสื่อ ความหมายไม่ชัดเจน ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนมีการใช้ภาษาถูกต้อง และสื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย

4. ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียน

4.1 ความสอดคล้องของเนื้อหาหนังสือเรียนกับจุดประสงค์ของหลักสูตร วิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชา ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื้อหาของหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร 4 ข้อ จากจุดประสงค์ทั้งหมด 9 ข้อ ดังต่อไปนี้คือ

ข้อที่ 1 เพื่อให้ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือ สื่อสารของประชาชาติไทย ให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ในการเรียนภาษาไทยและมีความ ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมทางภาษาของชาติ

ข้อที่ 2 เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของภาษาและรู้จักสังเกตลักษณะทั่วไปของ ภาษาไทย สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามระเบียบของภาษา

ข้อที่ 4 เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกิจธุระต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลทั้งในการพูด และการเขียน สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามระดับของบุคคลเหมาะสมกับกาลเทศะและ สถานการณ์

ข้อที่ 7 เพื่อให้ประจักษ์ในคุณค่าของวรรณคดีตามควรแก่วัยและศักยภาพ สามารถ อ่านและเข้าใจวรรณคดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและที่สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบัน

4.2 ความสอดคล้องของเนื้อหาหนังสือเรียนกับจุดประสงค์ของรายวิชา

ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา
ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม ซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื้อหา มีความสอดคล้องกับ
จุดประสงค์ของรายวิชาครบทั้ง 2 ข้อ คือ

ข้อที่ 1 ใหญ่เรียนตระหนักในสำคัญของภาษาที่มีต่อวัฒนธรรม

ข้อที่ 2 ใหญ่ตระหนักในสำคัญของวัฒนธรรมในการดำรงสังคมไทยและ

ความเจริญพัฒนาของประเทศชาติ

4.3 ความครบถ้วนของเนื้อหาตรงตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม

หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชมีเนื้อหาครบถ้วนตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ เนื้อหา มีความครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชยังขาดเนื้อหาบางส่วน จึงมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.4 ความถูกต้องของเนื้อหาหนังสือเรียน

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีเนื้อหาถูกต้องในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง และการนิยามแท้มีขอบบ่งชี้ในการอ้างอิง จึงไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า เนื้อหา มีความถูกต้องในส่วนที่ข้อเท็จจริง การนิยาม และการอ้างอิง ขอบบ่งชี้เกี่ยวกับการอ้างอิง คือ ข้อความที่อ้างอิงไม่ตรงกับต้นฉบับ และไม่ระบุที่มาของข้อความที่อ้างอิง

ตอนที่ 5 ค่านิยมประกอบของหนังสือเรียน

5.1 ค่านำ

หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีลักษณะของค่านำตรงตามเกณฑ์คือ ค่านำระบุความมุ่งหมายในการแต่ง และระบุค่าแนะนำในการใช้หนังสือเรียนชัดเจน ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช มีขอบบ่งชี้คือ ไม่ได้ระบุค่าแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

5.2 สารบัญ

หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์มีลักษณะของสารบัญตรงตามเกณฑ์ คือมีสารบัญแสดงบทหัวข้อใหญ่และหัวข้อรองถูกของชัดเจน สารบัญระบุเลขหน้าตรงกับเรื่อง และครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีข้อบกพร่องคือ ไม่มีสารบัญแสดงหัวข้อรอง นอกจากนี้หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชก็ไม่ครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียนด้วย

5.3 กิจกรรมเสนอแนะ

หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะของกิจกรรมเสนอแนะ ตรงตามเกณฑ์คือ กิจกรรมเสนอแนะมีทุกบทเรียน กิจกรรมมีหลายรูปแบบให้เลือกปฏิบัติ กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน กิจกรรมช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจเนื้อหา กิจกรรมช่วยใหญ่เรียนไต่ถามทักษะทางภาษา กิจกรรมส่งเสริมให้ยูเรียนไต่แสดงความคิดเห็น และกิจกรรมส่งเสริมให้ยูเรียนไต่ศึกษาคนควาควยตนเองและรวมกับผู้อื่น ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีข้อบกพร่องคือ รูปแบบของกิจกรรมมีน้อยเกินไป

5.4 ภาพประกอบ

หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีภาพประกอบน้อยเกินไปไม่เพียงพอกับเนื้อหา ภาพประกอบหนังสือเรียนมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด ภาพประกอบส่วนใหญ่มีขนาดเล็กกว่าครึ่งหน้าหนังสือเรียน ไม่มีภาพประกอบที่เป็นภาพสีเลย นอกจากนี้ภาพประกอบบางภาพก็ไม่ใช่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ในด้านคำบรรยายภาพนั้น หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีคำบรรยายภาพชัดเจน ตรงกับภาพและอยู่ในหน้าเดียวกัน ลักษณะของภาพประกอบดังกล่าวนี้ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าหนังสือเรียนมีภาพประกอบที่มีคุณภาพ คือ ภาพประกอบมีจำนวนเพียงพอกับเนื้อหาในอัตราส่วน 1.58 หน้าต่อ 1 ภาพ ภาพประกอบมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด ภาพประกอบส่วนใหญ่มีขนาดครึ่งหน้าหนังสือเรียน ภาพประกอบควรมีภาพสีบ้าง และมีความชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหา มีคำบรรยายภาพชัดเจนตรงกับภาพและอยู่ในหน้าเดียวกัน

5.5 บทสรุปท้ายบทเรียน เจริญทัศน์ รายชื่อหนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน บรรณานุกรม ศัพทานุกรม และकरणนี้คนเรื่อง หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีบทสรุป

หายบทเรียนและเชิงอรรถ แต่ไม่มีศัพท์านุกรมและครุฑนคินเรื่อง หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์มีรายชื่อหนังสืออ่านประกอบหายบทเรียนและบรรณานุกรม ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชไม่มีบรรณานุกรม และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชไม่มีรายชื่อหนังสืออ่านประกอบหายบทเรียน

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษา กับวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 คำนการจัดทำรูปเล่ม

1.1 รูปเล่มของหนังสือเรียน และราคาของหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่าหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีลักษณะรูปเล่มและความหนาของหนังสือตรงตามเกณฑ์ คือมีลักษณะรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง (Upright) และมีจำนวนหน้าไม่เกิน 200 หน้า ในเรื่องขนาดของหนังสือ มีหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชเพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่มีขนาดของหนังสือตรงตามเกณฑ์คือขนาด 8 หนายก นับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี สิ้นขะสะอาด (2523: 92, 102-103) ซึ่งได้วิเคราะห์หนังสือเรียนหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเล่ม 1 พบว่า หนังสือเรียนมีลักษณะรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง มีความหนา 106 หน้า มีขนาด 8 หนายก และได้สอบถามความคิดเห็นของครูและนักเรียน พบว่าครูและนักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่าหนังสือเรียนเล่มนี้มีขนาดไม่หนาเกินไป และมีลักษณะรูปเล่มสะดวกในการหยิบใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ ชลวิถี (2525: 190) ซึ่งพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาชอบหนังสือเรียนที่มีลักษณะรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง (Upright) มีขนาด 8 หนายก ดังนั้นหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ ควรที่จะได้ปรับปรุงขนาดของหนังสือเรียนให้ถูกต้องตามเกณฑ์ควย ในด้านราคาของหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่าหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีราคาตรงตามเกณฑ์คือ มีราคาไม่เกิน 20 บาท ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชมีราคาสูงกว่าเกณฑ์ จากการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียน เช่น งานวิจัยของสุกัญญา โชคติกพิณ (2518: 120) ปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 101) ทวางรัตน์ กุญเจริญ (2522: 91)

นุชน้อย สติรอังกูร (2523: 61) ศิริวิรัตน์ วงศ์สุวรรณ (2526: 61) ระเบียบ
เหลืองอ่อน (2528: 67) อารี วงศ์วรรณไพศาล (2528: 70) และรังรอง
นิลประภัสสร (2528: 58) งานวิจัยเหล่านี้ล้วนแต่พบว่า หนังสือเรียนมีราคาแพง
ควรปรับราคาให้ถูกลงกว่าที่เป็นอยู่ ดังนั้น หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
ควรที่จะปรับราคาให้ถูกลงด้วย

1.2 ลักษณะของปกหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม
มีการออกแบบปกตรงตามเกณฑ์คือ การออกแบบปกหนังสือมีลักษณะประณีต สวยงาม
ใช้สีสันทัดตูดความสนใจ และเหมาะสมกับเนื้อหาทั่วไปของหนังสือเรียน ซึ่งนับว่าต่างจาก
งานวิจัยทั่วไป เช่น งานวิจัยของปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 100) ปราณี สิ้นธุสะอาด
(2523: 102-103) ระเบียบ เหลืองอ่อน (2528: 66) อารี วงศ์วรรณไพศาล
(2528: 70) และรังรอง นิลประภัสสร (2528: 145) ที่พบว่า การออกแบบปก
หนังสือเรียนไม่ดึงดูดความสนใจเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่างานวิจัยเรื่องนี้เป็นการ
วิเคราะห์หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์เอกชน ซึ่งมีเครื่องพิมพ์และเทคนิคการพิมพ์ทันสมัย
กว่าสำนักพิมพ์ของรัฐบาล ดังที่ชัยรัตน์ ชลวิที (2525: 208) วิจัยพบว่า การออกแบบ
กราฟิกของสำนักพิมพ์เอกชนมีคุณภาพดีกว่าสำนักพิมพ์ของรัฐบาล ในด้านกระดาษปกนั้น
หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีกระดาษปกค่อนข้างบาง ซากงาย และไม่ได้เคลือบพลาสติก
ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า กระดาษปกเป็นกระดาษแข็ง ทนทาน ซากยาก และ
เคลือบพลาสติกให้คงทน ขอบกพร่องของกระดาษปกนั้นนับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ
สุกัญญา โชติกพนิช (2518: 120) ทวงรัตน์ คุณเจริญ (2522: 62) ปราณี สิ้นธุสะอาด
(2523: 102) นุชน้อย สติรอังกูร (2523: 61) ศิริวิรัตน์ วงศ์สุวรรณ (2526: 61)
ระเบียบ เหลืองอ่อน (2528: 66) อารี วงศ์วรรณไพศาล (2528: 70) และ
รังรอง นิลประภัสสร (2528: 56) ที่พบว่าหนังสือเรียนมีคุณภาพของกระดาษปกไม่ทนทาน
เช่นกัน

1.3 กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม
พิมพ์ด้วยกระดาษปรู๊ฟ ซึ่งมีเนื้อเหลือง ค่อนข้างบาง เวลาเป็ยกน้ำ เนื้อกระดาษจะพอง
และเปื่อยยุ่ย ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนพิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ขาว
นับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา โชติกพนิช (2518: 120) ทวงรัตน์ คุณเจริญ

(2522: 62) ปราณี สิ้นธุสะอาค (2523: 102) นุชน้อย สติรอังกูร (2523: 61) คีริรัตน วงศ์สุวรรณ (2526: 61) ระเบียบ เหลืองออน (2528: 66) อารี วงศ์วรรณไพศาล (2528: 70) และรังรอง นิลประภัสสร (2528: 56) ที่พบว่า หนังสือเรียนพิมพ์ด้วยกระดาษปรู๊ฟ ซึ่งมีคุณภาพต่ำเช่นเดียวกัน

1.4 การวางหน้าหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีสัดส่วนในการวางหน้าหนังสือไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า การวางหน้าหนังสือมีสัดส่วนเหมาะสมคือ ขอบคานบนเวหนทาง 1 นิ้ว ขอบคานล่างเวหนทาง 3/4 นิ้ว ขอบคานในเวหนทาง 1 นิ้ว และขอบคานนอกเวหนทาง 3/4 นิ้ว หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีสัดส่วนในการวางหน้าน้อยกว่าที่เกณฑ์กำหนด ซึ่งทำให้ควหนังสือในแต่ละนามองดูทึบไปหมด นอกจากนี้ การเว้นช่องว่างตรงขอบคานในน้อยเกินไป ก็จะทำให้ควหนังสือออกอ่านไม่สะดวก หน้าหนังสือฉีกขาดหรือหลุดจากเล่มได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหนังสือเล่มนั้นใช้วิธีเย็บเล่มแบบไสสันทากาว (Gluing) ดังเช่นหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์

1.5 การเรียงลำดับหน้าหนังสือ และการเรียงลำดับส่วนประกอบของหนังสือ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการเรียงลำดับหน้าหนังสือตรงตามเกณฑ์คือ เรียงลำดับหน้าหนังสือถูกต้อง และมีเลขหน้าปรากฏชัดเจน (ยกเว้นหน้าแรกของบท) หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม เรียงลำดับส่วนประกอบของหนังสือตรงตามเกณฑ์คือ เรียงลำดับตั้งแต่ ปกนอก ปกใน หน้าลิขสิทธิ์ คำนำ สารบัญเรื่อง สารบัญภาพ เนื้อเรื่อง การอ้างอิง ในเนื้อเรื่อง (เชิงอรรถ) บทสรุป กิจกรรมเสนอแนะ รายชื่อหนังสืออ้างอิง หรือ หนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน บรรณานุกรม ภาคผนวก ศัพท์านุกรม และครรรชนี แต่หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่มมีส่วนประกอบไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ไม่มีสารบัญภาพ ภาคผนวก ศัพท์านุกรม และครรรชนี นอกจากนี้หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชก็ไม่มีบรรณานุกรม และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชไม่มีรายชื่อหนังสืออ้างอิงหรือ หนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน ผลการวิจัยที่พบว่าหนังสือมีการเรียงลำดับหน้าหนังสือ และเรียงลำดับส่วนประกอบของหนังสือถูกต้องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวางรัตน์ คุณเจริญ (2522: 61) นุชน้อย สติรอังกูร (2523: 60) และรังรอง นิลประภัสสร (2528: 58) ที่พบว่าหนังสือเรียนมีการเรียงลำดับหน้าหนังสือและเรียงลำดับส่วนประกอบของหนังสือ

ถูกทองเช่นเดียวกัน

1.6 วิธีเย็บเล่มหนังสือ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช ใช้วิธีเย็บเล่มแบบเย็บกลาง หรือเย็บอก (Saddle Sewing) ซึ่งตรงตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ หนังสือเรียนมีการเย็บเล่มประณีต ทนทาน ไม่หลุดงาย โดยใช้วิธี เย็บเล่มแบบเย็บกลางหรือเย็บอก (Saddle Sewing) เย็บสันติดปก (Smyth Sewing) และเย็บค้ำหรือเย็บกึ่ง (Side Sewing) ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ ใช้วิธีเย็บเล่มแบบไสสันทากาว (Gluing) ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิธีไสสันทากาว (Gluing) เป็นวิธีที่รวดเร็วกว่าแต่ก็ไม่ คงทนถาวร ถ้าใช้กาวที่มีคุณภาพไม่ดี ก็จะทำให้หน้าหนังสือหลุดออกจากตัวเล่มได้ง่าย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา โชติกพณิช (2518: 120) ทวงรัตน์ คุหเจริญ (2522: 65, 90) นุชนอย สติรอังกูร (2523: 52, 55) ชัยรัตน์ ชลวิถี (2525: 207) ศิริรัตน์ วงศ์สุวรรณ (2526: 61) ระเบียบ เหลืองออน (2528: 66) และอารี วงศ์สุวรรณไพศาล (2528: 70) ซึ่งพบว่าการเข้าเล่มหนังสือเรียนไม่ประณีต และไม่คงทนถาวร ดังนั้น ผู้จัดทำหนังสือเรียนควรคำนึงถึงเรื่องนี้ด้วย เพราะหนังสือเรียน เป็นวัสดุที่ครูและนักเรียนต้องหยิบใช้อยู่เสมอ ถ้าหนังสือเรียนมีการเข้าเล่มที่ไม่คงทน ขำรุดเสียหายง่ายก็ย่อมเป็นการสิ้นเปลืองที่จะต้องจัดซื้อใหม่ และเป็นอุปสรรคต่อการ เรียนรู้ของนักเรียนด้วย

ตอนที่ 2 คานการพิมพ์

2.1 ลักษณะของตัวอักษรที่ไซพิมพ์เนื้อเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียน ทั้ง 3 เล่ม พิมพ์ด้วยหมึกพิมพ์สีค่าและมีความชัดเจน ตรงตามเกณฑ์ แต่มีขนาดของตัวพิมพ์ ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนพิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ขนาด 16 ปอยท์ เพราะ หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม ใช้ตัวพิมพ์ขนาด 14 ปอยท์ ซึ่งเล็กกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การใช้ ตัวอักษรที่มีขนาดเล็กเกินไป ย่อมทำให้ผู้อ่านต้องเพ่งสายตามาก ผลการวิจัยนี้ สอดคล้อง กับงานวิจัยของ นุชนอย สติรอังกูร (2523: 52, 55) และศิริรัตน์ วงศ์สุวรรณ (2526: 53) ที่พบว่า ตัวอักษรที่ไซพิมพ์ที่มีขนาดเล็กเกินไปเช่นเดียวกัน

2.2 ลักษณะของตัวอักษรที่ไ้พิมพ์ชอบท หัวข้อใหญ่ และหัวข้อรอง ผลการวิจัยพบว่าหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีการใช้ตัวอักษรพิมพ์ชอบท หัวข้อใหญ่ และหัวข้อรองตรงตามเกณฑ์มากที่สุด เพราะใช้ตัวอักษรที่มีขนาดโตกว่าตัวอักษรที่ไ้พิมพ์เนื้อเรื่อง และมีความชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนอย สติรังกูร (2523: 55, 57) ที่พบว่า ผู้ใช้หนังสือเรียนต้องการให้พิมพ์หัวข้อเรื่องควยตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ เพื่อให้เห็นเด่นชัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวังรอง นิลประภัสสร (2528: 50) ที่พบว่าหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณ์มีการใช้ตัวอักษรพิมพ์ชอบท หัวข้อใหญ่และหัวข้อรองเหมาะสม ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีการใช้ตัวอักษรพิมพ์ชอบท หัวข้อใหญ่ตรงตามเกณฑ์ เพราะตัวอักษรที่ไ้พิมพ์หัวข้อรองมีขนาดเท่ากับตัวอักษรที่ไ้พิมพ์เนื้อเรื่อง ทำให้หัวข้อรองไม่เด่นชัด สะดุดตาเท่าที่ควร ในเรื่องการใช้ตัวอักษรพิมพ์ชอบท หัวข้อใหญ่ และหัวข้อรองนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าชอบท ควรจะใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและหนาที่สุด เพราะเป็นส่วนที่มองเห็นชัดที่สุด นักเรียนจะโค้ทราบว่าเรื่องที่เรียนเป็นเรื่องอะไร ชื่อหัวข้อใหญ่ก็ควรใช้ตัวอักษรที่มีขนาดรองลงมาจากชอบท แต่ควรใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรที่ไ้พิมพ์หัวข้อรอง ในขณะที่เดียวกันตัวอักษรที่ไ้พิมพ์หัวข้อรองก็ควรมีขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรที่ไ้พิมพ์เนื้อเรื่อง ทั้งนี้เพื่อจำแนกให้เห็นเด่นชัดว่า ส่วนใดเป็นหัวข้อใหญ่ ส่วนใดเป็นหัวข้อรอง และส่วนใดเป็นเนื้อเรื่อง

2.3 การใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษ เช่น ตัวเอน ตัวดำ เพื่อเน้นคำหรือข้อความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษถูกต้องตามเกณฑ์ การเน้นคำหรือข้อความสำคัญด้วยการใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษนี้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น เพราะจะทราบโค้ทันทีว่าเนื้อหาตอนใดที่สำคัญและดูแล่งต้องการเน้นเป็นพิเศษ

2.4 การเรียงพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการเรียงพิมพ์ถูกต้องตรงตามเกณฑ์ ในส่วนที่เป็น การเว้นช่องไฟ และการเว้นช่องว่างระหว่างบรรทัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี สิ้นธุสะอาด (2523: 104) ที่พบว่า การเว้นช่องว่างและการเว้นช่องไฟเป็นระเบียบสวยงาม หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการเรียงพิมพ์ที่ไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ โค้แก่ การย่อหน้า การเว้นวรรคตอน และการสะกดการันต์ ขอบทพร้อม

ในการย่อหน้าที่พบในหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม ส่วนมากเป็นการย่อหน้าไม่ตรงกันเพราะเว้นระยะห่างจากขอบคานในขอบหน้าถึงข้อความที่ขึ้นย่อหน้าใหม่ไม่เท่ากัน ข้อบกพร่องในการเว้นวรรคตอน ส่วนมากเป็นข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเว้นวรรคน้อย เมื่อยกตัวอย่างประกอบบทเรียน ซึ่งหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่มนี้ ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ ส่วนข้อบกพร่องในการสะกดการันต์นั้นได้แจกแจงไว้ในภาคผนวกแล้ว ในคานการไขเครื่องหมายวรรคตอน หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีความถูกต้องตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ซึ่งได้แจกแจงไว้ในภาคผนวกเช่นกัน ข้อบกพร่องดังกล่าว มักจะพบอยู่เสมอในหนังสือเรียนแทบทุกเล่ม ดังเช่น งานวิจัยของ ทวงรัตน์ คุณเจริญ (2522: 65) นุชนอย สติรอังกูร (2523: 64) อารีวงศ์วรรณไพศาล (2528: 70) และรังรอง นิลประภัสสร (2528: 145) ที่พบว่าหนังสือเรียนมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการย่อหน้า การเว้นวรรคตอน การสะกดการันต์ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอนเช่นกัน ข้อบกพร่องดังกล่าวนี้ ก๊าซร สติรกุล (2510: 71-72) กล่าวว่ามีความสำคัญมาจากความบกพร่องของผู้อ่านปรุฟ โรงพิมพ์ส่วนมากมักจะจ้างช่างตรวจปรุฟที่มีความรู้พออ่านออกเขียนได้ ไม่ได้คำนึงว่าผู้ตรวจปรุฟควรมีคุณสมบัติพอสมควร รวมทั้งผู้อ่านก็มีความรู้สึกไม่พอใจ เพราะส่วนใหญ่แม้ว่าจะผิดก็ยังสามารถเดาความได้ถูกต้อง ดังนั้นสำนักพิมพ์จึงควรควบคุมการตรวจปรุฟให้ถูกต้อง ควรให้มีข้อบกพร่องน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย หรือถ้ามีข้อบกพร่องก็ควรพิมพ์ใหม่แก้คำผิดแทรกในเล่มไว้ด้วย

2.5 การบรรยายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม บรรยายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์ ซึ่งได้แก่ การระบุชื่อคุณวุฒิ และประสบการณ์ หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม ระบุชื่อผู้แต่งชัดเจนแต่ไม่ได้ระบุประสบการณ์ของผู้แต่งไว้เลย ส่วนในคานคุณวุฒิของผู้แต่งมีหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชเพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่ระบุไว้ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ ไม่ได้ระบุคุณวุฒิของผู้แต่ง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการระบุคุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้แต่งจะทำให้ผู้อ่านทราบว่า ผู้แต่งมีความรู้ความสามารถในคานใดและมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนหรือไม่ ดังนั้น หนังสือเรียนควรบรรยายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือเรียนให้ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.6 การบรรยายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม บรรยายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์ครบถ้วนตรงตามเกณฑ์ ซึ่งได้แก่ การระบุชื่อสำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนพิมพ์ และคำประกาศให้ใช้หนังสือใน โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รังรอง นิลประภัสสร (2528: 58-59) ที่พบว่า หนังสือเรียนภาษาไทยทุกภาษาพิจารณาเมื่อการบรรยายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์ครบถ้วน เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 3 คำแนะนำเสนอและการใช้ภาษา

3.1 การเรียงลำดับบทเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช และสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีการเรียงลำดับบทเรียนตรงตามเกณฑ์ คือเรียงลำดับบทเรียน คำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม และเรียงลำดับ บทเรียนจากง่ายไปหายาก คือเรียงลำดับตั้งแต่ความหมายของภาษา ความหมายของ วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ และความสำคัญของ ภาษาในการสืบทอดวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 98) ที่พบว่า บทเรียนมีการเรียงลำดับตามคำอธิบายรายวิชา กับงานวิจัยของ ปราณี สิ้นธุสะอาด (2523: 61) และรังรอง นิลประภัสสร (2528: 77) ที่พบว่าบทเรียนมีการเรียง ลำดับจากง่ายไปหายาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อเขียนของสมถวิล วิเศษสมบัติ (2524: 12) ซึ่งเขียนไว้ว่า "การเรียงลำดับเนื้อหาเป็นสิ่งสำคัญ จะต้องเรียงจากง่าย ไปหายาก จากสิ่งที่เหมือนกัน ไปสู่สิ่งที่ไม่เหมือนกัน และจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม" ส่วน หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีการเรียงลำดับบทเรียนจากง่ายไปหายาก แต่ ไม่ได้เรียงลำดับตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม ดังนั้น จึงไม่ตรงตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการเรียงลำดับบทเรียนตามคำอธิบายรายวิชา มีความสำคัญมาก เพราะหนังสือเรียนเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ทั่วไปของการ การศึกษา และจุดประสงค์ของรายวิชา ถ้าการเรียงลำดับบทเรียนเป็นไปตามใจผู้เขียนหรือ ผู้เรียบเรียง โดยไม่คำนึงถึงคำอธิบายรายวิชาว่าบทเรียนเรื่องใดควรนำเสนอก่อน และ บทเรียนเรื่องใดควรนำเสนอในอันดับต่อมา ก็จะทำให้การเรียนการสอนวิชานั้น ๆ ไม่ บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรได้

3.2 การตั้งหัวข้อเรื่อง ผลการวิจัยพบว่าหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการตั้งหัวข้อเรื่องตรงตามเกณฑ์ คือตั้งหัวข้อเรื่องตรงกับเนื้อหาของบทเรียนและสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากวีวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา โชติกพันธ (2518: 119) และวังรอง นิลประภัสสร (2528: 87) ที่พบว่าบทเรียนมีการตั้งหัวข้อและจัดหัวข้อได้อย่างเหมาะสม

3.3 การเกริ่นนำเนื้อหาของหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการเกริ่นนำเนื้อหาเพื่อวางพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน ซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การเกริ่นนำเนื้อหานี้มีความสำคัญมาก การนำเสนอบทเรียนแต่ละบทไม่ควรเสนอเนื้อหาขึ้นมาลอย ๆ ควรจะได้มีการวางพื้นฐานความรู้ความเข้าใจให้สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน และเชื่อมโยงเนื้อหาของบทเรียนที่นานมากกับบทเรียนใหม่ให้ต่อเนื่องกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนลำดับเนื้อหาของบทเรียนได้ง่ายขึ้น

3.4 สัดส่วนของเนื้อหาหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีสัดส่วนของเนื้อหาแต่ละเรื่องไม่ตรงตามเกณฑ์ เพราะเนื้อหาในแต่ละเรื่องมีสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมกัน เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาที่มีปริมาณมากที่สุดและเนื้อหาที่มีปริมาณน้อยที่สุด จะพบว่าไม่มีความสมดุลกันเลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 98) ที่พบว่าปริมาณเนื้อหาในแต่ละเรื่องไม่ได้สัดส่วนเหมาะสมกัน บางเรื่องก็มีเนื้อหามากเกินไป และบางเรื่องก็มีเนื้อหาน้อยเกินไป ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ถึงแม้เนื้อหาแต่ละเรื่องจะมีความสำคัญและความยากง่ายไม่เท่ากัน ผู้เขียนหรือผู้เรียบเรียงก็ควรพิจารณาถึงสัดส่วนของเนื้อหาประกอบด้วย

3.5 การอธิบายเนื้อหาและการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการอธิบายเนื้อหาตรงตามเกณฑ์ คืออธิบายเนื้อหาได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 100) และนุชนอย สติรังกูร (2523: 46) ที่พบว่า หนังสือเรียนอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนเช่นเดียวกัน แต่ต่างจากงานวิจัยของ ปราณี สิ้นธุระอาค (2523: 61) และศิริวิทย์ วงศ์สุวรรณ (2526: 65) ที่พบว่า ผู้ใช้หนังสือเรียนไม่แน่ใจว่าหนังสือเรียนอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนหรือไม่ ส่วนใน

ด้านการยกตัวอย่างประกอบบทเรียนนั้น ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีการยกตัวอย่างประกอบได้สอดคล้องกับเนื้อหา แต่ตัวอย่างประกอบยังไม่ถูกต้อง ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า การยกตัวอย่างประกอบบทเรียนมีความถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหาขอบกรอบในการยกตัวอย่างประกอบ คือตัวอย่างประกอบที่เป็นคำประพันธ์จากวรรณคดี มีข้อความไม่ตรงกับวรรณคดีฉบับเดิม และไม่ระบุแหล่งที่มาของคำประพันธ์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา โชติกพินิจ (2518: 120) และวังรอง นิลประภัสสร (2528: 97-98) ซึ่งพบว่าการยกตัวอย่างคำประพันธ์ในวรรณคดีมีข้อความไม่ตรงกับวรรณคดีฉบับเดิมเช่นกัน

3.6 การใช้สำนวนภาษาในหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีข้อความบางตอนที่ใช้สำนวนภาษาไม่ถูกต้อง และสื่อความหมายไม่ชัดเจน ทำให้เข้าใจยาก ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนใช้สำนวนภาษาถูกต้องและสื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา โชติกพินิจ (2518: 119) ปราณี สินธุสะอาด (2523: 62) และอารีย์ สหชาติโกสีย์ (2524: 93-94) ที่พบว่าหนังสือเรียนใช้สำนวนภาษาที่สื่อความหมายไม่ชัดเจน ทำให้เข้าใจยาก แต่ต่างจากงานวิจัยของ ปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 100) ศิริวิรัตน์ วงศ์สุวรรณ (2526: 66) และวังรอง นิลประภัสสร (2528: 80) ที่พบว่าหนังสือเรียนมีการใช้สำนวนภาษาถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้

ตอนที่ 4 ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียน

4.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่มมีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตรงตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี สินธุสะอาด (2523: 60) และวังรอง นิลประภัสสร (2528: 68-71) ที่พบว่าเนื้อหาของหนังสือเรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยเช่นกัน หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาภาษากับวัฒนธรรมทั้ง 3 เล่มนี้มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยในข้อที่ 1 เพื่อให้ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของประชาชาติไทย ให้มีค่านิยม

อันหนึ่งประสงค์ในการเรียนภาษาไทย และมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมทางภาษาของชาติ
 ข้อที่ 2 เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของภาษา และรู้จักสังเกตลักษณะทั่วไปของภาษาไทย
 สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามระเบียบของภาษา ข้อที่ 4 เพื่อให้สามารถศึกษาคือ
 สื่อสารกิจธุระต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลทั้งในการพูดและการเขียน สามารถใช้ภาษาได้อย่าง
 ตามระดับของบุคคล เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์ และข้อที่ 7 เพื่อให้ประจักษ์
 ในคุณค่าของวรรณคดีตามควรแก่วัยและศักยภาพ ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง
 กับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น จีรภา
 ลิ้มปิติเสถียร (2528: 96) วิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วครูภาษาไทยสามารถจัดการ
 เรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 4 อยู่ในระดับมาก
 ผลการวิจัยนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษากับวัฒนธรรม
 นี้ เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย
 เป็นอย่างยิ่ง

4.2 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม
 ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา
 ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม ตรงตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุม พงษ์สุชาติ
 (2521: 28) ที่พบว่าหนังสือเรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชาเช่นกัน
 หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชาครบทั้ง 2 ข้อ คือ
 ข้อที่ 1 ให้ตระหนักในสำคัญของภาษาที่มีต่อวัฒนธรรม และข้อที่ 2 ให้ตระหนักใน
 ความสำคัญของวัฒนธรรมในการดำรงสังคมไทยและความเจริญพัฒนาของประเทศชาติ

4.3 ความครบถ้วนของเนื้อหาตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับ
 วัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชมีเนื้อหาครบถ้วน
 ตรงตามเกณฑ์ ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
 มีเนื้อหาไม่ครบถ้วน เพราะขาดเนื้อหาบางเรื่องที่คำอธิบายรายวิชาระบุไว้ กล่าวคือ
 หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ขาดเนื้อหาเรื่องตำนานพื้นเมือง และตำนาน
 ต่าง ๆ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชขาดเนื้อหาเรื่อง ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด
 การตาย ตำนานพื้นเมือง และตำนานต่าง ๆ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปทุม
 พงษ์สุชาติ (2521: 98) ที่พบว่าเนื้อหาไม่ครบถ้วนเช่นกัน ดังนั้น ในการพิมพ์ครั้งต่อไป

ผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และสำนักพิมพ์พัฒนาพานิช ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้ครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชาด้วย

4.4 ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีเนื้อหาถูกต้องตรงตามเกณฑ์ในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง และการนิยามซึ่งต่างจากงานวิจัยของปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 98) และปราณี สิ้นธุสะอาค (2523: 60) ที่พบว่าเนื้อหาของหนังสือเรียนมีขอบบพร่องในด้านข้อเท็จจริง หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีขอบบพร่องในการอ้างอิง คือข้อความที่อ้างอิงไม่ตรงกับต้นฉบับ และไม่ระบุที่มาของข้อความ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา โชติภพดิษ (2518: 120) และวังรอง นิลประภัสสร (2528: 97-98) ที่พบว่าข้อความจากวรรณคดีที่อ้างอิงมาไม่ตรงกับวรรณคดีฉบับเต็ม ซึ่งในเรื่องนี้ผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงควรที่จะสอบทานให้ตรงกับต้นฉบับด้วย

ตอนที่ 5 ด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียน

5.1 คำนำ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และสำนักพิมพ์พัฒนาพานิชมีลักษณะของคำนำตรงตามเกณฑ์ คือคำนำระบุความมุ่งหมายในการแต่ง และคำแนะนำในการใช้หนังสือเรียนอย่างชัดเจน ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชมีขอบบพร่องของคำนำคือ คำนำระบุความมุ่งหมายในการแต่ง แต่ไม่ระบุคำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าลักษณะของคำนำที่ดีควรระบุคำแนะนำในการใช้หนังสือเรียนไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ใช้หนังสือเรียนจะได้ทราบวิธีใช้หนังสือเรียนที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้ได้รับประโยชน์จากหนังสือเรียนอย่างเต็มที่ ดังนั้นสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจึงควรแก้ไขลักษณะของคำนำให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย

5.2 สารบัญ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะของสารบัญตรงตามเกณฑ์คือ มีสารบัญแสดงบท หัวข้อใหญ่ และหัวข้อรอง สารบัญระบุเลขหน้าตรงกับเรื่อง และครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวังรอง นิลประภัสสร (2528: 60) ที่พบว่า หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา มีลักษณะของสารบัญดังที่กล่าวมา ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และสำนักพิมพ์พัฒนาพานิชมีลักษณะของสารบัญไม่ตรงตามเกณฑ์ เพราะหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชไม่มีสารบัญแสดงหัวข้อรอง และสารบัญของบทที่ 4 ก็ไม่ครอบคลุม

เนื้อหาของหนังสือเรียน หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีขอบกว้าง คือไม่มีสารบัญชแสดงหัวข้อรอง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สารบัญเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของหนังสือเรียน เพราะเมื่อผู้ใช้หนังสือเรียนเปิดดูหน้าสารบัญแล้ว ก็จะเข้าใจโครงเรื่องคร่าว ๆ ของหนังสือเรียนเล่มนั้นได้ทันที รวมทั้งผู้ใช้หนังสือเรียนสามารถที่จะค้นหาเนื้อเรื่องที่ต้องการได้ง่าย ดังนั้น สารบัญของหนังสือเรียน ซึ่งควรมีลักษณะครบถ้วนตามเกณฑ์ที่ตกลงมาแล้ว

5.3 กิจกรรมเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และสำนักพิมพ์ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะของกิจกรรมเสนอแนะตรงตามเกณฑ์คือ มีกิจกรรมท้ายบทเรียนทุกบท กิจกรรมมีหลายรูปแบบให้เลือกปฏิบัติ กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน กิจกรรมช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจเนื้อหา กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษา กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทองรัตน์ คุณเจริญ (2522: 69, 94) ปราณี สิ้นธุสะอาด (2523: 64) ศิริรัตน์ วงศ์สุวรรณ (2526: 66-67) สุระ กามาพงษ์ (2527: 199) และระเบียบ เหลืองอ่อน (2528: 65-66) ที่พบว่า ผู้ใช้หนังสือเรียนต้องการกิจกรรมเสนอแนะที่มีปริมาณเพียงพอต่อการฝึกทักษะทางภาษา และมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมในหนังสือเรียนมีลักษณะครบถ้วนถึงเกณฑ์ที่ตกลงมาแล้ว ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีขอบกว้างคือ รูปแบบของกิจกรรมเสนอแนะมีน้อยเกินไป ไม่เอื้ออำนวยต่อการเลือกใช้ ดังนั้นในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไป หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช ควรเพิ่มรูปแบบของกิจกรรมเสนอแนะให้มากกว่านี้

5.4 ภาพประกอบในหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่มมีภาพประกอบน้อยเกินไปไม่เพียงพอับเนื้อหา ภาพประกอบมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด ภาพประกอบส่วนใหญ่มีขนาดเล็กกว่าครึ่งหน้าหนังสือเรียน ไม่มีภาพประกอบที่เป็นภาพสี่เหลี่ยม นอกจากนั้น ภาพประกอบบางภาพก็ไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ในคำบรรยายภาพนั้น หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีคำบรรยายภาพชัดเจนตรงกับภาพ และอยู่ในหน้าเดียวกัน ลักษณะของภาพประกอบดังกล่าวนี้ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนมีภาพประกอบที่มีคุณภาพ คือภาพประกอบมีจำนวนเพียงพอกับเนื้อหาในอัตราส่วน

1.58 หน้าที่ 1 ภาพ ภาพประกอบมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด ภาพประกอบส่วนใหญ่ มีขนาดครึ่งหน้าหนังสือเรียน ภาพประกอบควรมีภาพสี่ข้าง และมีความชัดเจนสอดคล้องกับ เนื้อหาของหนังสือเรียน มีคำบรรยายภาพชัดเจนตรงกับภาพ และอยู่ในหน้าเดียวกัน ขอบกรอบเกี่ยวกับภาพประกอบของหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่มนี้ คือ ภาพประกอบมีจำนวน น้อยเกินไป ภาพประกอบมีขนาดเล็กเกินไป ภาพประกอบเป็นภาพขาวดำที่ไม่ชัดเจนและไม่ สอดคล้องกับเนื้อหาของหนังสือเรียน ซึ่งเป็นขอบกรอบที่พบอยู่เสมอในงานวิจัยเกี่ยวกับ หนังสือเรียน เช่น งานวิจัยของสุกัญญา โชติกพินิจ (2518: 120) ปทุม พงษ์สุชาติ (2521: 101) ทวงรัตน์ คุณเจริญ (2522: 70) ปราณี สินธุสะอาด (2523: 102) นุชนอย สติรังกูร (2523: 64) อุบลรัตน์ ตะบิตตา (2524: 132) ศิริรัตน์ วงศ์สุวรรณ (2526: 67) ระเบียบ เหลืองอ่อน (2528: 66) อารี วงศ์สุวรรณไพศาล (2528: 69) และรังรอง นิลประภัสสร (2528: 63-67) ที่มีผลการวิจัยในทำนอง เดียวกันว่าหนังสือเรียนมีภาพประกอบน้อยเกินไป ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ภาพประกอบส่วนใหญ่ มีขนาดเล็ก ภาพประกอบเป็นภาพขาวดำ ภาพบางภาพไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ของหนังสือเรียน

5.5 บทสรุปท้ายบทเรียน เจริญอรุณ ราชชื่อหนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน บรรณานุกรม ศัพท์านุกรม และครรชนีคนเรื่อง ผลการวิจัยพบว่าหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม ไม่มีศัพท์านุกรม และครรชนีคนเรื่อง ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนควรมี ส่วนประกอบทั้งสองส่วนนี้ นับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียนเล่มอื่น ๆ ที่มักจะ พบว่าหนังสือเรียนไม่มีครรชนีคนเรื่อง ส่วนศัพท์านุกรมนั้น หนังสือเรียนภาษาไทยที่เป็น วิชาบังคับ เช่น หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ หรือชุดอื่น ๆ จะต้องมีศัพท์านุกรม รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องไว้ท้ายเล่ม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษากับวัฒนธรรมมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ และมีศัพท์เฉพาะทาง ศิลปะแขนงต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น ควรที่จะให้มีศัพท์านุกรม และครรชนีคนเรื่อง เพื่อให้ การค้นหาคำศัพท์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือเรียนเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีบทสรุปท้ายบทเรียน และเจริญอรุณ ซึ่งตรง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์มีทั้งรายชื่อหนังสืออ่าน ประกอบท้ายบทเรียน และบรรณานุกรมตรงตามเกณฑ์ ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิชไม่มีบรรณานุกรม และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชไม่มีรายชื่อ

หนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหนังสือเรียนที่มีคุณภาพควรจะมีส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้อย่างครบถ้วน เพราะเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ กล่าวคือ บทสรุปเป็นส่วนที่ช่วยใหญ่เรียนเกิดความคิดรวบยอด เข้าใจเนื้อหาได้รวดเร็ว และจดจำบทเรียนได้ดี เนื่องจากเป็นใจความสำคัญของเนื้อหา ส่วนเชิงอรรถ รายชื่อหนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียนและบรรณานุกรม ก็เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นหรือศึกษาเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้การเขียนเชิงอรรถ และบรรณานุกรม ยังเป็นการแสดงถึงความมีมารยาทในการเขียนของผู้เขียนที่รู้จักสิทธิของผู้อื่นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากหนังสือเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงหนังสือเรียนใหม่คุณภาพคืออยู่เสมอ และในการปรับปรุงหนังสือเรียนนี้จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษากับวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษากับวัฒนธรรม

1. ครูควรศึกษาคุณภาพของหนังสือเรียน และควรมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี รวมทั้งรู้หลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้เลือกใช้หนังสือเรียนที่มีคุณภาพ
2. ในการเรียนการสอนวิชาภาษากับวัฒนธรรม และวิชาอื่น ๆ ครูไม่ควรสอนโดยยึดหนังสือเรียนเพียงเล่มใดเล่มหนึ่งเท่านั้น แต่ควรใช้หนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบหลาย ๆ เล่ม เพื่อที่จะได้มีความรู้กว้างขวางขึ้น และช่วยให้ครูได้สำรวจความถูกต้องและข้อเท็จจริงที่แน่นอนของเนื้อหาวิชาในเรื่องนั้น ๆ ด้วย
3. ครูควรมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการใช้หนังสือเรียน เพื่อจะได้ทราบว่าหนังสือเรียนที่ใช้อยู่กัน ยังมีข้อบกพร่องด้านใดบ้าง เพื่อที่ครูจะได้เพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ครูควรแนะนำวิธีการใช้หนังสือเรียนที่ถูกต่องให้แก่ักเรียนด้วย เพื่อนักเรียนจะได้รับประโยชน์จากหนังสือเรียนอย่างสมบูรณ์

4. เมื่อครูตรวจพบข้อบกพร่องของหนังสือเรียน ควรแจ้งให้ผู้จัดทำทราบ พร้อมทั้งเสนอแนะการแก้ไขที่ถูกต้องไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้จัดทำจะได้ปรับปรุงหนังสือเรียนให้คุณภาพดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เรียบเรียงหนังสือเรียน

1. ผู้เรียบเรียง ควรประสานงานกับผู้จัดทำหนังสือเรียนอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้หนังสือเรียนที่มีคุณภาพของการจัดทำรูปเล่ม และคุณภาพของการพิมพ์
2. ผู้เรียบเรียงควรได้จัดทำหนังสืออ้างอิงประจำบท บรรณานุกรม ศัพท์านุกรม และครรชนีไ้ครบถ้วน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าของผู้ใช้หนังสือเรียน
3. ผู้เรียบเรียงควรระบุดูผิดและตรวจสอบการพิมพ์ เพื่อให้ผู้ใช้หนังสือเรียนได้ทราบ และควรเสนอแนะวิธีใช้หนังสือเรียนอย่างชัดเจน
4. ผู้เรียบเรียงควรคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใช้หนังสือเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ในการจัดทำหนังสือเรียน จึงควรศึกษาถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของผู้ใช้หนังสือเรียนด้วย
5. ผู้เรียบเรียงควรมีรูปแบบการเขียนที่น่าสนใจ ใช้จำนวนภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน ไม่คลุมเครือ เพื่อเป็นตัวอย่างในการใช้ภาษาที่ถูกต้องแก่นักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักพิมพ์

1. เมื่อจัดทำหนังสือเรียนเสร็จเป็นรูปเล่มแล้ว ทางสำนักพิมพ์ควรมีคณะกรรมการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการพิมพ์ ก่อนที่จะนำออกจำหน่าย เช่น การพิมพ์ตก การพิมพ์ ตัวสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง และการใช้เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้อง เป็นต้น ถ้ามีข้อบกพร่องดังกล่าว ควรพิมพ์เป็นใบแทรกชี้แจงข้อบกพร่องหรือแก้คำผิด เพื่อให้ผู้ใช้หนังสือเรียนทราบและในการพิมพ์ครั้งต่อไป ควรแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นให้ถูกต้องด้วย
2. สำนักพิมพ์ ควรคำนึงถึงคุณภาพของการจัดทำรูปเล่ม เช่น กระดาษที่ใช้ทำปก กระดาษที่ใช้พิมพ์ ภาพประกอบ การวางหน้าหนังสือ และวิธีเย็บเล่มหนังสือ เป็นต้น

เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น จึงควรจัดทำให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน นอกจากนี้ สำนักพิมพ์ควรคำนึงถึงคุณภาพของหนังสือเรียนให้มากกว่าราคาจำหน่าย

3. สำนักพิมพ์ควรนำผลการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงหนังสือเรียนของนักการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มาปรับปรุงหนังสือเรียนใหม่คุณภาพดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูและนักเรียน ในการใช้หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 3 เล่ม เพื่อจะได้ทราบข้อมูลและปัญหาในการใช้หนังสือเรียนของวิชานี้

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาอื่น ๆ ที่มีหนังสือเรียนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศอนุญาตให้เลือกใช้ในโรงเรียนได้เป็นจำนวนหลาย ๆ เล่ม ทั้งของกรมวิชาการและสำนักพิมพ์เอกชน เช่น หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาวรรณคดี มรดก หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบว่าหนังสือเรียนภาษาไทยวิชานั้น ๆ แต่ละเล่มมีคุณภาพอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้หนังสือเรียนและการปรับปรุงหนังสือเรียนต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย